

LOYIHANING HAYOT AYLANISHI. ITDAGI LOYIHANING HAYOT AYLANISHLARI

Sultonov Hayotjon

TATU, DIF talabasi, anonymousdeveloper2005@gmail.com, +998936083334

Ro'ziboyev Diyorbek

TATU DIF talabasi diyorbekruziboyev@gmail.com, +998 88 312 13 77

Kirish. Loyiha bu aniq belgilangan muddatlarga ega bo'lgan muayyan hodisa (yoki jarayon), uning maqsadi noyob mahsulotni yaratish yoki ba'zi innovatsion natijalarni olishdir. Biznesda loyihaning maqsadi ko'pincha aniq muammolarni hal qilish deb ataladi. Shunga ko'ra, loyiha boshqaruvi (yoki, odatda, Project Menejment) - bu loyiha tomonidan qo'yilgan barcha vazifalarni amalga oshirishdan iborat bo'lgan aniq faoliyat. Bunga erishish uchun maksimal kuch, bilim, tajriba, texnika va vositalar qo'llaniladi. Loyihalarning o'zi har qanday tashkilotning haqiqiy hayotining ajralmas qismidir. Har bir kompaniyaning o'z rivojlanish strategiyasi va u ishlab chiqaradigan maqsadlari bor, ular alohida loyihalarda shakllantiriladi. Ularning tashkilotdagi kundalik faoliyatdan qanday farq qilishini tushunish muhimdir. Birinchidan, har bir loyihaning o'ziga xos maqsadi va unga erishish uchun vaqt cheklovlari borligi. Kundalik harakatlarda maqsad takrorlanadi va muddatlar ham. Ikkinchidan, loyiha belgilangan maqsadga erishgandan keyin tugaydi. Kundalik harakatlar tabiatan hech qachon tugamaydi va ularning maqsadi biznesning normal oqimini saqlab qolishdir.

Loyihaning hayot aylanishi. Bu ma'lum bir natijaga erishish uchun bajarilishi kerak bo'lgan bosqichlar yoki bosqichlar to'plami.

Loyihaning hayot aylanishi (ing. *Project Life Cycle*) - loyihani boshqarish ehtiyojlaridan kelib chiqqan holda o'rnatilgan loyiha bosqichlari ketma-ketligi. Loyiha boshqaruvi instituti metodologiyasi doirasida (ing. Project Management Institut) loyihaning hayot aylanishi 5 ta jarayon guruhiga ega:

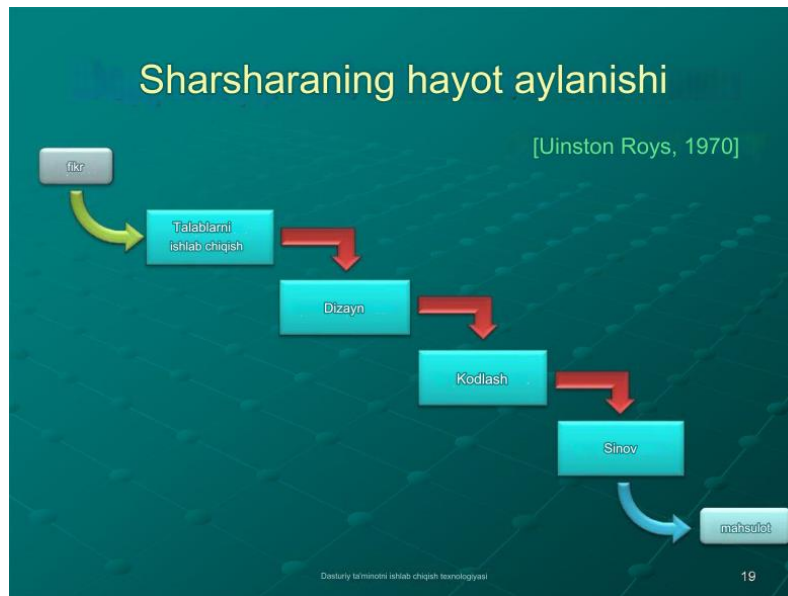
1. Boshlash (ing. *Initialization*);
2. Rejalashtirish (ing. Planning);
3. Amalga oshirish (ing. Executing);
4. Boshqaruv va monitoring (ing. Controlling and Monitoring);
5. Tugatish (ing. Closing).

Yana bir bor, loyihaning hayot aylanishi - bu loyiha natijasini yaratishning o'ziga xos bosqichlari bo'lib, ular aynan nima yaratayotganingizga bog'liq va ideal holda ularning orqasida qandaydir metodologiya mavjud. Misol uchun, agar siz dasturiy ta'minotni ishlab chiqayotgan bo'lsangiz, loyihaning hayot aylanishi quyidagicha ko'rinishi mumkin:

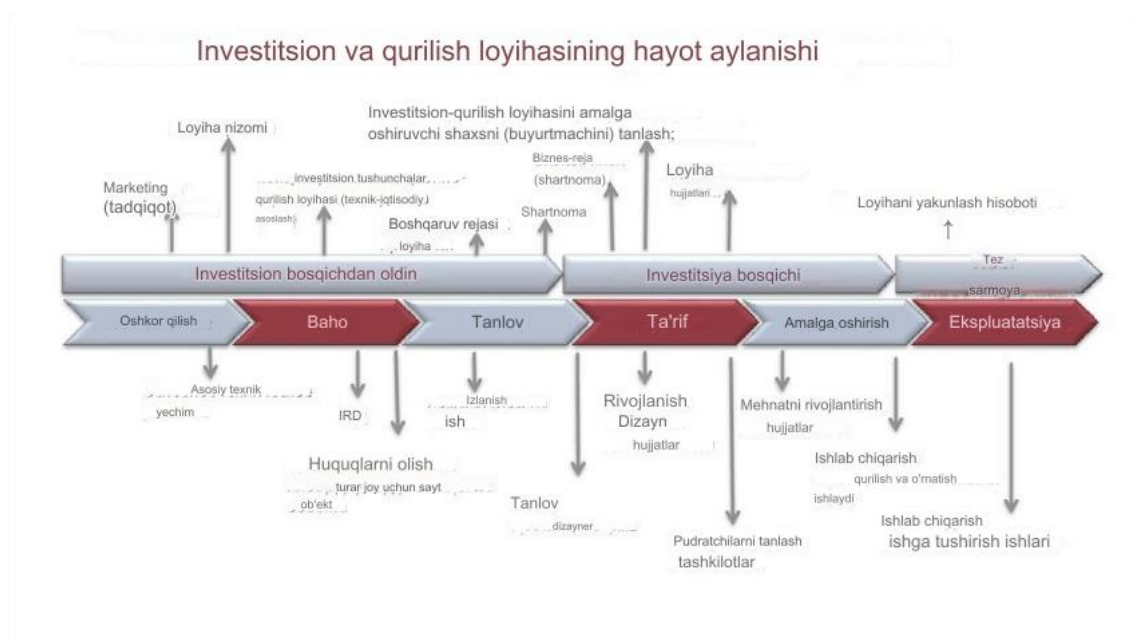
1. Boshlanish
2. Tahlil
3. Dizayn
4. Ishlab chiqish va sinovdan o'tkazish
5. Yetkazib berish va qabul qilish

6. Yopish

Yoki bu erda Yandex-dan dasturiy ta'minotni ishlab chiqishning palapartishlik davrining klassik surati:

Va agar siz uy qurayotgan bo'lsangiz, unda bosqichlar to'plami butunlay boshqacha bo'ladi:

Ammo men boshida bergan rasm loyiha hayot aylanishini emas, balki loyihani boshqarish jarayonini (hatto xatolar bilan ham) tasvirlaydi. Loyihani boshqarish jarayoni uy qurayotganingizdan yoki Facebook- ni rivojlantirishingizdan qat'i nazar, barcha loyihalar uchun aynan bir xil .Loyihani boshqarish jarayoni natijaga erishish uchun emas, balki natijaga erishish uchun ishni boshqarish uchun qiladigan narsadir. Mulcahyning PMPga tayyorgarlik bo'yicha kitobidagi rasmda eng to'g'ri ko'rsatilgan :

Belgilangan jarayon guruhlarining har biri (I – Boshlash , boshlash, P – Rejalashtirish , rejalashtirish, E – Bajarish , bajarish, M&C – Monitoring) . va Nazorat qilish , kuzatish va nazorat qilish, C – Yopish , yopish) ishning nazorat qilinishini ta'minlash uchun amalga

oshiriladigan bir nechta jarayonlarga ega. Biz uy quryapmizmi yoki upravlenie-proektami.ru veb-sayting yangi versiyasida ishlaymizmi, muhim emas - har qanday holatda biz nizomni yozamiz, rollarni taqsimlaymiz, sifatni nazorat qilamiz, byudjetni boshqaramiz va hokazo. Shu bilan birga, loyiha davomida siz loyihani boshqarish jarayonidan bir marta o'tishingiz mumkin yoki loyihaning ko'lami va ehtiyojiga qarab bir necha marta o'tishingiz mumkin.

Keling, ta'mirlash bilan bir misol ishlataylik.

"Yangi binoda ta'mirlash" loyahasining hayot aylanishi quyidagicha ko'rinishi mumkin:

1. Dizayn loyahasini ishlab chiqish
2. Jamoani topish va ishga olish
3. Ishni rejalashtirish
4. Qo'pol ishlarni bajarish
5. Bezatish ishlarini bajarish
6. Ta'mirlashdan keyingi tozalash
7. Oshxona va mebellarni o'rnatish, aksessuarlarni tartibga solish
8. Kvartiraga ko'chib o'tish
9. Uy qurish

Shu bilan birga, "Dizayn loyahasini ishlab chiqish" bosqichi, aslida, katta loyiha ichidagi mini-loyiha bo'lib, men loyihani yakunlashning butun jarayonini to'liq bosib o'taman (chizmalarni qabul qilganimda). va dizaynerga to'lash). Ya'ni, men bu ishlarni rejalashtiraman, ularning bajarilishini va nazoratini ta'minlayman va bu bosqich natijalari "Guruhni qidirish va yollash" bosqichini boshlash uchun dastlabki ma'lumotlarga aylanadi, men kvartirada nima qilishimni aniq bilaman. , va men bilan birga vakolatlar kerak bo'lgan odamlar.

Bundan tashqari, ta'mirlashning hayot aylanishining ushbu bosqichida biz loyihani boshqarish jarayonidan 4-5 marta o'tishimiz mumkin. Masalan, dizayn loyahasining bir qismi sifatida quyidagilar talab qilinadi:

1. Joylashtirishni ishlab chiqish
2. Barcha binolarning vizualizatsiyasini ishlab chiqish
3. Chizmalarni ishlab chiqish
4. Mebel va aksessuarlar tanlash

Ushbu bosqichlarning har biri, agar katta noaniqlik bo'lsa, alohida-alohida bajarilishi mumkin, masalan, vizualizatsiya bosqichida men hamma narsani o'zim qidira olmasligimni tushuna olaman va men mebelni professional tanlashga muhtojman. Ammo "Kvartiraga ko'chirish" bosqichida bitta "o'tish" kifoya qiladi va juda soddalashtirilgan shaklda, chunki (Umid qilamanki, siz buni eslaysiz) - loyihani boshqarish yondashuvlarini qo'llash doirasi ushbu loyiha yoki uning bosqichi uchun fizibilite bilan belgilanadi va boshqa hech narsa emas.

Loyihani boshqarishning hayot aylanish bosqichlari

Keling, asoslardan boshlaylik. Loyihani boshqarish bo'yicha bilimlar organi bo'yicha qo'llanma loyihaning hayot aylanishini "loyiha boshlanishidan to yakuniga qadar o'tadigan bosqichlar ketma-ketligi" sifatida belgilaydi.

Loyihaning standart hayot tsikli diagrammasi besh bosqichdan iborat:

- Boshlash
- Rejalashtirish
- Ijro
- Boshqaruv
- Tugallash

Odatda, yangi loyiha boshlanganda, bu besh bosqich bir-birini tartibda kuzatib boradi, lekin bu har doim ham shunday emas. Misol uchun, agar loyiha davomida biror narsa o'zgarsa, siz o'zgarishlarga moslashish uchun rejalashtirish bosqichiga qaytishingiz mumkin, lekin siz boshlash bosqichidan boshlab butun tsiklni qaytadan o'tolmaysiz. Ushbu moslashuvchanlik darajasi loyihaning butun hayoti davomida o'zgarishlarni boshqarish jarayonlarini soddalashtiradi. Nima uchun loyihaning hayot aylanishi muhim? Fazalarning bu ketma-ketligi siz uchun rasmiyatchilikdek tuyulishi mumkin, lekin aslida bu juda foydali. Bu sizga loyihalarni boshqarishga uyushgan yondashuvni qo'llash imkonini beradi. Bu sizga aniqroq rol va mas'uliyat, yaxshilangan hamkorlik va izchil natijalarga ega bo'lishingizni anglatadi (va o'tkazib yuborilgan va unutilgan vazifalar kamroq!). Endi siz asoslarni yoritib bo'lganingizdan so'ng, keling, har bir bosqichni alohida ko'rib chiqamiz, shuningdek, loyihaning hayot aylanishiga misollar keltiramiz.

1-bosqich. Boshlanish

Ushbu tsiklning har bir bosqichini yaxshiroq tushunish uchun keling, ishimiz bilan bog'liq misollardan uzoqlashamiz va uy qurishni tasavvur qilaylik. Qurilishning dastlabki bosqichida siz tuproq tahlilini o'tkazishingiz, talablarni tushunishingiz va erda hisobga olinishi kerak bo'lgan har qanday og'irliklar mavjudligini aniqlashingiz kerak. Boshqacha qilib aytadigan bo'lsak, bu rejalashtirish va keyingi vazifalarga energiya sarflashdan oldin loyihani amalga oshirish mumkinligiga ishonch hosil qilishingiz kerak bo'lgan tayyorgarlik bosqichidir. Bizning ishimiz kontekstida ushbu bosqich loyihani tavsiflash, biznes-keys yaratish, asosiy ishtirokchilarni aniqlash va tegishli tomonlar tomonidan loyihani tasdiqlashni o'z ichiga oladi. Boshlanish bosqichining ahamiyatini e'tiborsiz qoldirmaslik kerak. Ushbu bosqichda hech qanday ish qilinmayapti deb o'ylash juda oson bo'lishi mumkin. Darhaqiqat, hozir siz loyihani muvaffaqiyatli yakunlash uchun poydevor qo'yasiz.

Dastlabki g'oyalaringizni, shuningdek, loyiha doirasi va cheklovlarini aks ettiruvchi loyiha nizomini tuzishdan boshlang.

Vazifalar va muddatlar bilan shug'ullanganingizdan so'ng, loyiha nima uchun muhimligini unutish oson bo'lishi mumkin. Aslida, faqat 55% loyihaning biznes maqsadlarini aniq tushunadi__ishtirokchilar, asosan jamoa rahbarlari va loyiha menejerlari. Loyiha nizomida loyihangiz bilan bog'liq biznesning o'ziga xos afzalliklari belgilanishi kerak. Bu sizga va jamoangiz a'zolariga nafaqat maqsadlarga erishishga e'tibor qaratishga, balki vaqtni oldindan behuda o'tkazmaslikka yordam beradi. Loyiha nizomini

yoziq sizga menejerlarni aniq faktlar bilan ta'minlashga va ularning roziligini olishga yordam beradi.

2-bosqich: Rejalashtirish

Keling, uy qurish misoliga qaytaylik. Rejalashtirish bosqichida siz smeta tuzasiz va uyni tugatish sanasini belgilaysiz. Puxta rejalashtirishning ahamiyatini oshirib yuborish qiyin, lekin juda ko'p jamoalar va kompaniyalar darhol boshlash uchun bu bosqichni o'tkazib yuborishadi. Hukumat Mas'uliyati idorasi tomonidan o'tkazilgan so'rov shuni ko'rsatdiki, federal moliyalashtirilgan 840 ta loyihaning 49 foizi yomon rejalashtirilgan va/yoki yomon bajarilgan.

Shuning uchun rejalashtirish bosqichi vaqt va kuch sarflashga arziydi. Ishonchim komilki, bu keyingi bosqichlarda ko'p vaqt va nervlarni tejaydi. Rejalashtirish bosqichi sizning loyihangizda ishtirok etadigan ko'plab elementlarni diqqat bilan ko'rib chiqishni talab qiladi. Ular quyidagilarni o'z ichiga olishi mumkin, lekin ular bilan cheklanmaydi:

- Asosiy rollar va majburiyatlar
- Muvaffaqiyat ko'rsatkichlari
- Samaradorlikni pasaytiradigan mumkin bo'lgan xavf va to'siqlar
- Jamoa ichidagi o'zaro munosabatlarga oid umidlar
- Loyiha jadvali

Ushbu elementlarning barchasi batafsil loyiha rejasida tasvirlangan bo'lishi kerak, siz uni tashkiliy yig'ilishda jamoaga taqdim etasiz va keyin butun loyiha davomida murojaat qilasiz. Aytgancha, tashkiliy yig'ilish haqida. Bu alohida e'tiborga loyiqdir, chunki u rejalashtirishning muhim bosqichlaridan biridir. Boshlanish yig'ilishida siz va loyiha jamoasi rejaning bir nechta muhim elementlarini, jumladan mas'uliyat, hamkorlik bo'yicha ko'rsatmalar va loyiha muvaffaqiyati mezonlarini muhokama qilasiz. Shuningdek, siz qanday loyiha hayot aylanishini boshqarish dasturiy yechimlari yoki boshqa vositalardan foydalanishingizni aniqlashingiz mumkin. Esda tutingki, bu uchrashuv siz uchun o'z fikringizni bildirish va ko'rsatmalar berish uchun shunchaki imkoniyat emas. Har qanday tashvishlarni erta hal qilish va tushunmovchiliklardan qochish uchun loyiha jamoasi a'zolarining savollari va fikr-mulohazalariga vaqt ajrating. Natijada, siz loyiha qanday amalga oshirilishi haqida umumiy tasavvurga ega bo'lishingiz kerak.

3-bosqich: Amalga oshirish

Agar biz qurilish misoliga qaytsak, bu bosqichda biz beton aralashtiramiz, devorlarni o'rnatamiz va derazalarni o'rnatamiz. Ushbu bosqichda siz o'z rejalaringizni amalga oshirasiz, yenglaringizni shimib, ishga kirishasiz. Sizningcha, bu osonmi? Ajablanarlisi shundaki, aynan shu bosqich ishlar noto'g'ri ketishi mumkin. Harakatlarni rejalashtirish ularni amalga oshirishdan ko'ra osonroqdir. Shu bois Project Management Institute (PMI)ning 2017-yilda "Kasb pulsi" so'roviga javob bergan yuqori martabali rahbarlar strategik loyihalarining atigi 60 foizi asl maqsadlariga erishganini aytishgan. Boshlanish uchrashuvi (oldingi bo'limda muhokama qilingan) ijro bosqichining boshlanishini belgilaydi. Xodimlar konferentsiya zalidan chiqishi bilanoq ishga kirishish vaqti keldi. Ammo shuni yodda tutingki, rejangiz borligi uchun hech narsa o'z-o'zidan sodir bo'lmaydi. Har bir ishtirokchi rejaga sodiq qolishiga va o'z vazifasini bajarishiga ishonch

hosil qilishingiz kerak. Uchrashuv boshlanishidan so'ng darhol qo'shimcha resurslarni tarqating, harakat bosqichlari, havolalar va ishtirokchilarga murojaat qilishlari uchun loyiha rejasini taqdim eting. Vaqtdan foydalaning va vaqtni behuda sarflamang, lekin darhol biznesga kirishing.

4-bosqich. Boshqarish

Ushbu bosqich odatda loyihani amalga oshirish bosqichiga to'g'ri keladi. Bizning misolimizga qaytadigan bo'lsak, qurilish guruhi qurilish maydonchasida ishlayotganda, siz ishning borishini diqqat bilan kuzatib borasiz va shu bilan birga hamma narsa rejaga muvofiq ketayotganiga ishonch hosil qilish uchun smeta va jadvalni tekshirasiz.

Shuni yodda tutingki, loyihani boshqarishning hayot aylanishi biroz moslashuvchanlikni talab qiladi. Nazorat bosqichida dastlabki rejaga tuzatish kiritishni talab qiladigan vaziyatlar yuzaga kelishi mumkin. Bu normal holat - aynan shu nazorat bosqichi uchun!

Tashkiliy yig'ilish sizning yagona uchrashuvingiz bo'lmasligi kerak. U mexanizmni ishga tushiradi, lekin unga qo'shimcha ravishda ishning borishini kuzatish va kursni tuzatish uchun vaqti-vaqti bilan nazorat uchrashuvlarini o'tkazish kerak. Bundan tashqari, bunday uchrashuvlar muammoli yoki ziddiyatli vaziyatlarni qo'zg'atmaslik uchun tezda fikr-mulohazalarni yig'ish uchun ajoyib imkoniyatdir. Loyihani boshqarish platformasidan foydalanish (masalan, [Wrike](#)) jarayon ma'lumotlarining shaffofligini ta'minlaydi. Ushbu vosita sizga loyihaning borishi haqida umumiy ma'lumot olish, shuningdek, keraksiz uchrashuvlarsiz individual vazifalar va ijrochilarning ish yukini kuzatish imkonini beradi. Ishning borishini kuzatayotganda, resurslarga e'tibor berishni unutmang (ular vaqti-vaqti bilan hamma narsani o'z ichiga oladi). Ular normal hajmda chiqarilganmi yoki etarli emasligini bilib oling. Resurslarni boshqarishda faol bo'lish muhim, ayniqsa 2018-yilda Loyiha boshqaruvi instituti (PMI) tomonidan o'tkazilgan tadqiqot loyihalarning 21 foizi resurslarning yetarli emasligi yoki cheklanganligi sababli muvaffaqiyatsizlikka uchraganini aniqladi.

5-bosqich: Yakunlash

Ana xolos. Sizning uyingiz qurilgan. Siz qurilish qoldiqlarini olib tashlaysiz, hujjatlarga imzo chekasiz va mebellarni tashishingiz mumkin. Tugatish bosqichi loyihaning yakuniy bosqichidir, bunda quyruqlarni tozalash emas, balki hamma narsani avvalgidek qoldirish osonroq bo'ladi. Ammo oxirgi taassurot birinchisi kabi muhim va bajarilishi kerak bo'lgan yana bir necha qadam bor. Loyihani "bajarildi" deb atash va undan qo'l yuvish o'rniga, ushbu yakuniy bosqichda bir nechta yakuniy vazifalarni bajarish kerak:

- Loyihani keyinchalik u bilan ishlaydigan mijoz yoki jamoaga topshirish
- Barcha hujjatlar va materiallarni markazlashtirilgan omborga joylashtirish (kerak bo'lsa, kelajakda ularga murojaat qilish uchun)
- Muvaffaqiyat va muvaffaqiyatsizliklardan qimmatli saboq olish uchun brifing

Va nihoyat, bayram qilishni unutmang! Loyihani yakunlash juda ko'p kuch sarfladi va nishonlashga arziydigan yutuqdir. Tan olish juda muhim, ayniqsa so'rovda qatnashgan xodimlarning 54 foizi o'z hissalarini kam baholanayotganini his qilganda. Shunday ekan, pizza buyurtma qiling va hamkasblaringiz bilan dam oling. Sen bunga loyiqсан!

Loyihaning hayot tsiklining turli modellari mavjud, ammo eng keng tarqalgani besh noyob bosqichni o'z ichiga oladi:

- Boshlash
- Rejalashtirish
- Ijro
- Boshqaruv
- Tugatish (loyihani boshqarish hayotiy tsiklining oxiri)

Siz yangi elektron kitobni ishga tushirasizmi, xodimingizni ishga qabul qilish jarayonini o'zgartirasizmi yoki uy qurasizmi, siz har qadamda ishingizga uyushqoqlik bilan yondasha olasiz, muammolar va umidsizliklarning oldini olasiz va g'alaba qozonishingizni bilib olasiz. muhim narsani o'tkazib yubormang.

"Palapartishlik" tamoyilidan foydalangan holda loyihaning hayot aylanishini modellashtirish

Sharsharani modellashtirishda loyiha ustida ishlash bir qator bosqichlar orqali chiziqli ravishda harakat qiladi, masalan:

- talablarni tahlil qilish (atrof-muhitni o'rganish);
- dizayn;
- kichik loyihalarni ishlab chiqish va amalga oshirish ;
- kichik loyihalarni tekshirish ;
- loyihani bir butun sifatida tekshirish.

Ushbu yondashuvning kamchiliklari dastlabki bosqichlarda mumkin bo'lgan xatolarni loyihani tugatgandan keyin to'plash va natijada loyihaning muvaffaqiyatsiz bo'lish xavfining oshishi va loyiha narxining oshishi hisoblanadi.

Iterativ model yordamida loyihaning hayot aylanishini modellashtirish

Iterativ yondashuv *iteratsiya* "takrorlash") - olingan natijalarni doimiy tahlil qilish va ishning oldingi bosqichlarini sozlash bilan parallel ravishda ishlarni bajarish. Ushbu yondashuv bilan loyiha rivojlanishning har bir bosqichida takroriy tsikldan o'tadi: rejalashtirish - amalga oshirish - tekshirish - baholash (ing _ *reja - bajar - tekshir - harakat tsikl*).

Iterativ yondashuvning afzalliklari:

- loyihaning dastlabki bosqichlarida jiddiy xavflarning ta'sirini kamaytirish, bu ularni bartaraf etish xarajatlarini minimallashtirishga olib keladi;
- loyiha jamoasidan iste'molchi (shuningdek, mijozlar, manfaatdor tomonlar) bilan samarali fikr-mulohazalarini tashkil etish va ularning ehtiyojlariga haqiqatda javob beradigan mahsulotni yaratish;
- sa'y-harakatlarni loyihaning eng muhim va muhim sohalariga yo'naltirish;
- butun loyihaning muvaffaqiyatini baholash imkonini beruvchi uzluksiz iterativ test;
- talablar, modellar va loyihani amalga oshirish o'rtasidagi ziddiyatlarni erta aniqlash;
- loyiha ishtirokchilarining bir xildagi ish yuki;
- to'plangan tajribadan samarali foydalanish;
- loyihaning hozirgi holatini haqiqiy baholash va buning natijasida mijozlar va bevosita ishtirokchilarning uning muvaffaqiyatli yakunlanishiga bo'lgan ishonchini oshirish.

Spiral model yordamida loyihaning hayot aylanishini modellashtirish

Xulosa. Spiral modeli - bu loyihani tashkil etishda mahsulotning har bir bosqichini takomillashtirish uchun eng muvofaqiyatli modeldir. Bu model aynan Boem tomonidan ishlab chiqilgan va uning asosiy afzalliklari quyidagilardir: Spiral modeli loyihani tashkil etish jarayonida mukammal takrorlashlarni o'z ichiga oladi. Har bir burilishda loyihani qo'llash va ishni tekshirish uchun takroriy elementlar joriy etiladi. Har bir spiralning boshida, loyihaning maqsadlarini va talablarni qayta baholash uchun analiz va rejalashtirishni o'tkaziladi. Yangi talablar aniqlangan va loyihaning rejalashtirishini yangilash uchun zarur bo'lgan o'zgarishlar qilinadi. Bu bosqichda yangi talablarga muvofiq o'zgarishlar amalga oshiriladi. Har bir takrorlashda mahsulotni yangilash uchun yangi qo'llanmalar va texnologiyalar qo'llaniladi. Yangi o'zgarishlar amalga oshirilgandan so'ng, loyihaning muvaffaqiyatini baholash uchun tekshirish jarayoni o'tkaziladi. Bu bosqichda loyihaning holati, muvaffaqiyati, va yana o'zgarishlarni qo'llash uchun ko'rsatkichlar belgilanadi.

FOYADANILGAN ADABIYORLAR.

- [1].<https://studopedia.info/1-35620.html>
- [2].<https://studfile.net/preview/16447894/page:2/>
- [3].lylib.com/books/en/2.571.1.48/1/ sayti